

מ. י. וולך: משליינם בחרוזים

(עם הופעת החלק החמישי, חש"ט)

אין אהנו קצרון שישמור על כל השיחות שלנו, של יוצאי גלויות שונות והניכי תר" ביות שונות, המזדמנים יחד ומתבלים את דבריהם — בפתגמים לועזיים, לרוב. "אתה יודע, הרוסי נוהג להגיד ככה וכך", או: "הפתגם האנגלי אומר וכך", וכיוצאים באלה, "מרגלא בפומיה" של פלוגי הור ו"היינו דאמרי איש"י ולא מבני עמי הם. קינא מר מ. י. וולך, ה"סבא" החביב, את קנאת העבדית ל"מימרה המכונפת" ולביטוי אשר בפי כל, וניגש לעבודת ההתאמה, אסף והרז אלף משליינם והר ציאם במקובץ; חזר ואימץ ללשונו המחור רות את האלף השני, השלישי, הרביעי, זה אחר זה, עתה מלאו לו חמשה חומשים, כל אחד בן אלף פתגמים מחורזים, — והנם לרשות העם, שיבררו לך מתוכם עלימנת לסגל מהם ללשון דיבור.

מקורותיו — פתגמים עבריים ויהודיים מקוריים, ואוצר חכמת העמים, ולא מעט בא לו גם מפי השמועה, המשלים מסודרים סידראות סידראות לפי נושאם הראשי. אם היה צורך בכך, צויין המקור במפורש, וכן הוסיף פירושים, לפי הדרוש, וציוני מק" בילות המהבר בתברן בסגולה נשכחת, שהיא בחינת מורשת אבות; מידת ה"מח ברות" של חרזי פרונת הרוחה היא היפר כה הגמור של כל סטיליזציה; ומשקל ומקצב מוכתבים מראש היו מתבלים בה, אין זה אפוא מקרה שהצלחה לפרקים. דוקא במכתם הקצר, שהוא בן טוריים בל" בד (דוגמת: "מהבטחה — אין הרווחה"), אך מי שיחפש פתגם לקריאה, יתייחד ברצון גם עם ה"בתים" השלמים. הנה דוגמה: "אמת מארץ תצמח — ואיש לא יקצונה; שקר אין לו רגליים — ומהלכיב לו בארץ עדנה". הנה נסיון להצביר אפרי ריום כבד-ההגות ללשון העם: "בין שתי הקצוות — מקום האמת נמצא; אבל מער לם — אין הוא באמצע". והנה חכמה פשר סה אשר דומה והיא מנסיונו של המחבר הישיש עצמו ששיווה לה דפוס עתיק: "טובה שיבה טובה — מעלומים נעימים".

עמנואל בן-גוריון